

7/6170
6.K.56

T.C.
ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı : B.15.0.SGB.02.610 - 439

02 NISAN 2009

Konu : Yazılı Soru Önergesi

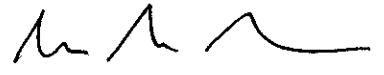
04598

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : T.B.M.M Başkanlığı'nın 25.12.2008 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-10537 sayılı yazısı.

Mersin Milletvekili Sayın Ali Rıza ÖZTÜRK'ün tarafıma tevcih ettiği, 7/6170 esas nolu yazılı soru önergesi T.B.M.M. İç Tüzüğü'nün 99 uncu maddesi gereği, Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü ve Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğünden alınan yazılı bilgiler doğrultusunda cevaplandırılarak ekte gönderilmektedir.

Bilgilerinize arz ederim.

Dr. Mehmet Hilmi GÜLER
Bakan

EKLER :

EK-1 Önerge Cevabı (5 Sayfa)

DAĞITIM :

Gereği :
TBMM Bşk.

Bilgi :
Başbakanlık

**MERSİN MİLLETVEKİLİ SAYIN ALİ RIZA ÖZTÜRK'ÜN
YAZILI SORU ÖNERGESİ VE CEVAPLARI
(7/ 6170)**

Soru 1 :

Bor madenlerimiz, rezerv miktarı ve kalite açısından ülkemizin en önemli yeraltı kaynaklarıdır. Dünya bor rezervlerinin %80'i ülkemizde bulunmaktadır. Bor, stratejik bir madendir. Herhangi bir ticari meta şeklinde düşünülmesi ve serbest piyasa ekonomisi çerçevesinde değerlendirilmesi mümkün değildir. Dünya bor piyasasında arz ve talep tekeller tarafından kontrol edilmektedir. Dünya bor talebinin %70'i iki tekelin denetimindedir: US Borax ve Eti Maden İşletmeleri. Eti Maden İşletmelerinin tek rakibi US Borax, dünya madencilik devi Rio Tinto'nun bir kuruluşudur. Rio Tinto, sahip olduğu parasal güç ile ulus devletler üzerinde etkili olabilmektedir. Rio Tinto karşısında, özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki küçük ölçekli madencilik şirketleri tutunamamakta, genellikle söz konusu tekelin içerisinde erimek durumunda kalmaktadırlar. Dünya bor pazarının önemli bir bölümüne sahip olan RTZ US Borax firması; üretim, depolama, dağıtım ve pazarlama faaliyetlerini son derece büyük bir örgütsel yapı içerisinde tek elden kontrol etmektedir. Bor minareli ve ürünlerinin bir kamu tekeli tarafından üretilip pazarlanması son derece doğaldır. Dağıtım ve birbirleriyle rekabet halindeki küçük ölçekli firmalar yerine, üretim, depolama, dağıtım ve pazarlama faaliyetlerinin tek bir elden yürütülmesi bor pazarında fiyatlandırma disiplinin sağlanması bakımından en akılcı yöntemdir. Bu durum, bor rezervi bulunan diğer ülkeler içinde geçerli olup uygulama bu şekildedir. Bu gerçekler ortadayken;

- Bor madenlerimizle BH Billiton şirketinin ilgilendiği doğru mudur? Doğru ise bu konuda Hükümet ve Bakanlık ne düşünmektedir?

Cevap 1:

Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü ve BH Billiton firması arasında, firmanın talebi üzerine, 24 Kasım 2005 tarihinde Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğünde, her iki tarafın temsilcilerinin katılımıyla, bir toplantı yapılmış olup bu toplantıda taraflar kendi iştiğal alanları konusunda karşılıklı bilgiler sunmuş, üretim ve verim artışı sağlayabilecek yeni teknolojik metotlar konusunda işbirliği imkanlarını araştırmışlardır. Bu toplantıdan sonra Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü ile firma arasında herhangi bir görüşme veya yazışma yapılmamıştır.

Soru 2 :

Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün özerkleştirileceği ve bunun sonucunda özelleştirilmesinin önünün açılacağı doğru mudur?

Cevap 2 :

Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü maden, metalürji ve kimya sektörlerinde faaliyette bulunan, tüzel kişiliğe sahip faaliyetlerinde özerk ve sorumluluğu sermayesi ile sınırlı İktisadi Devlet Teşekkülü'dür. Teşekkül; 233 sayılı "Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" ile özel hukuk hükümlerine tabidir.

Özerkleştirme çabası ile Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğünün özelleştirilmesinin önünün açılacağı bilgisi gerçeği yansıtmamaktadır.

Soru 3 :

Avrupa Birliği (AB), bor madeninden üretilen bor kimyasallarını "üremeye olumsuz etkili toksik madde" listesine almıştır. Bu listedeki ürünler, ticaret sırasında önemli kısıtlayıcı uygulamalara maruz kalmakta, riskli bulunan ürünler ihraç edilirken ambalajlarının üzerine çok tehlikeli olduğunu gösteren "kuru kafa" ya da çarpı şeklinde "kemik" logosu kullanılmaktadır. Bu durumda bor ürünleri, kuru kafa sembolü etiketleme yapılmadan Avrupa'ya ve dolayısıyla ikinci aşamada Dünya'ya ihraç edilemeyecektir. AB, 67/548/ECC sayılı AB Komisyonu direktifi doğrultusunda, tehlikeli maddelerin sınıflandırılması, ambalajlanması ve etiketlenmesine yönelik bu çalışmalara 2000 yılında başlamıştır. Maden Mühendisleri Odası, 8 Mart 2005 tarihinde Bakanlığınız başta olmak üzere ilgili kuruluşları uyarmış ve bu konuda çalışma yapılmasını talep etmiştir. Hükümet ya da Bakanlık tarafından bir çalışma yapılmış mıdır? Yapıldı ise; ne gibi çalışmalar yapılmıştır. Yapılmadı ise nedeni nedir?

Cevap 3:

Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü ve Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü tarafından sodyum boratlar ve borik asitin sınıflandırılması hususundaki AB faaliyetleri 1998 yılından beri takip edilmektedir. Bu hususlarda yapılan çalışmalar aşağıda özetlenmiştir:

Bakanlığımca AB Çevre Komisyonerine hitaben iki defa mektup gönderilmiştir.

Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğünün başkanlığını yürütmekte olduğu Avrupa Bor Birliği (EBA-European Boron Association), hem teknik komitesi vasıtasıyla hem de üst düzey yetkilileri aracılığıyla AB Komisyonuna bağlı Çalışma Grupları ve Komisyon yetkilileri ile bire bir temaslarda bulunmuştur. Görüşmelerde özellikle sodyum boratlar ve borik asit için Risk Değerlendirme Çalışması yapılmadan sınıflandırma yapılmaması gerektiği tezi işlenmiştir.

Avrupa Bor Birliği (EBA) vasıtasıyla Avrupa'da bor kullanan sektör temsilcileri ile toplantılar düzenlenmiştir.

Avrupa Kimyasallar Bürosu (ECB) "Sınıflandırma ve Etiketleme Çalışma Grubu"nun borların sınıflandırılması konusunun görüşüldüğü toplantılarına katılım sağlanmış olup sodyum boratlar ve borik asidin insan üremesi üzerinde herhangi bir toksik etkisi olmadığını gösteren epidemiyolojik (insan verilerine dayalı) çalışmalar anlatılmıştır.

AB Komisyonu Çevre Genel Müdürlüğü yetkilileriyle toplantı yapılarak Türk tarafının konuyla ilgili görüşleri AB tarafına aktarılmıştır.

Türkiye'nin tanınmış toksikoloji uzmanlarına borlarla ilgili mevcut literatürün değerlendirilmesi yaptırılmış ve rapor halinde AB Komisyonu yetkililerine gönderilmiştir.

Bakanlığımızca yapılan koordinasyon çalışmaları sonucunda Devlet Bakanı Sayın Kürşat TÜZMEN imzasıyla, AB'nin Ticaretten sorumlu Komiseri Peter Mendelsona mektup gönderilmiştir.

Dışişleri Bakanlığımızca AB ülkelerindeki Büyükelçiliklerimize ve AB nezdindeki Daimi Temsilciliğimize söz konusu ülkelerle temasta bulunmaları ve itirazlarımıza destek sağlamaları için lobi çalışmaları yapılması talimatı verilmiş ve bu gelişmeler Bakanlığımız ve ilgili kuruluşlarımız tarafından çok yakından takip edilmiş ve gereken çalışmalar yapılmıştır,

Gelinen durum itibariyle; sodyum boratlar ve borik asidin tehlikeli madde olarak sınıflandırılmasının hukuki boyuta taşınması da Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü gündeminde olup AB hukuku içinde 5 Aralık 2008 tarihinde yürütmeyi durdurma davası

2005 yılında Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü tarafından desteklenen Balıkesir ili Bigadiç ilçesinde borca zengin alanlarda “Bor Mineralinin İnsanda Erkek Fertilitesi ve Prostat Kanseri Etkisinin Belirlenmesi” konulu proje.

Diğer taraftan, geçmişte yapılan bilimsel çalışmaları desteklemek ve hukuki girişimlerde kullanılmak üzere, Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü ve Ulusal Bor Araştırma Enstitüsü eşgüdümünde, Dortmund Üniversitesinden Prof. Dr. Hermann Bolt’un başkanlığında Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi’nden Prof. Nurşen Başaran ve Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi’nden Prof. Yalçın Duydu tarafından “Bor maruziyetinin insanların üreme fonksiyonu üzerindeki toksik etkilerinin araştırılması” konulu proje 15.09.2008 tarihi itibarıyla başlatılmış olup bu projenin istatistiki ve bilimsel değerlendirmeleri yabancı bilim adamları tarafından yapılacaktır.